

ESTEELLISYYS TUULIVOIMAKAAVOITUKSESSA

1. Esipuhe

Tämä muistio on tarkoitettu kunnanvaltuutetuille ja muille kunnan luottamushenkilöille sekä kunnan virkamiehille (jäljempänä kukin ”*päättäjä*” tai yhdessä ”*päättäjät*”) tausta-aineistoksi tukemaan tuulivoima-alueiden kaavoituksen valmistelussa ja päätöksenteossa. Muistiossa käsitellään lyhyesti kunnallisen päätöksenteon esteellisyyspohja huomioiden erityisesti kaavoitusmenettelyt ja esitellään eräitä korkeimman hallinto-oikeuden ja hallinto-oikeuksien ratkaisuja tuulivoimakaavoitukseen ja yleisemminkin kaavoitukseen liittyvistä esteellisyyttä käsittelevistä ratkaisuista.

Tämä muistio ei ole eikä voikaan olla täydellinen kokoelma kaikista esteellisyytilanteista, koska tilanteet voivat vaihdella eri kunnissa ja eri hankkeissa merkittävästikin. Tavoitteena on, että tutustumalla tähän aineistoon päättäjät kuitenkin saisi lisätietoa mahdollisesta esteellisyydestään. Kunnallishallinnon esteellisyytilanteet johtuvat kokemuksemme mukaan usein siitä, että päättäjät ei tiedä olevansa esteellinen.

Tämän muistion liitteestä ilmenee muistiossa viitattujen säädösten säädöstekstit.

2. Esteellisyyttä koskeva sääntely

Esteellisyys syntyy silloin, kun päättäjät on sellaisessa suhteessa käsiteltävään asiaan tai asianosaisiin, että se vaarantaa hänen puolueettomuutensa tehdä päätöksiä asiassa. **Riittävää on, että puolueettomuus on saattanut vaarantua.** Esteellisyydestä seuraa, että esteellinen henkilö ei saa osallistua asiaa koskevaan päätöksentekoon. Hän ei saa myöskään osallistua asian käsittelyyn (*käsittelykielto*) tai olla edes läsnä asiaa käsiteltäessä (*läsnäolokielto*). Poikkeuksena läsnäolokieltoon on kuitenkin kunnanvaltuusto, jonka kokoukset ovat kaikille julkisia. Valtuuston jäsenen ja valtuuston kokoukseen osallistuvan virkamiehen esteellisyyttä sekä esteellisyytilanteen vaikutuksia kokousjärjestelyihin käsitellään tarkemmin jäljempänä.

Mikäli esteellinen henkilö ottaa osaa asian käsittelyyn missä vaiheessa tahansa asian valmistelua tai päätöksentekoa, rasittaa koko kyseistä asiaa menettelyvirhe. Esteellisyydestä aiheutunut mahdollinen menettelyvirhe voidaan saattaa hallintotuomioistuimen ratkaistavaksi sen jälkeen, kun asiasta on tehty lopullinen päätös (esim. kaava on hyväksytty kunnanvaltuustossa). Merkitystä ei ole sillä, onko esteellisyysvirhe tapahtunut sen elimen päätöksenteossa, joka on lopullisesti hyväksynyt kaavan, vaan myös esimerkiksi kaava-asiaa valmistelevalta lautakunnan tai kaupunginhallituksen päätöksenteossa tapahtunut esteellisyysvirhe voi johtaa lopullisen kunnanvaltuuston hyväksymispäätöksen ja siten koko kaavan kumoutumiseen valituksen johdosta.

Mikäli esteellisyyssperuste syntyy vasta kesken kaavan valmistelu- ja päätöksentekoprosessia, esteellinen henkilö on esteellinen osallistumaan kyseistä asiaa koskevaan käsittelyyn ja

päätöksentekoon siitä lähtien kun esteellisyysperuste on syntynyt. Henkilön tuleminen esteelliseksi kesken kaavaprosessin ei kuitenkaan johda siihen, että ennen esteellisyysperusteen syntymistä tehdyt valmistelutoimet ja -päätökset olisivat syntyneet virheellisessä järjestyksessä.

Päättäjän esteellisyys riippuu sekä hänen asemastaan tai tehtävästään kunnassa että esteellisyyden muodostavasta olosuhteesta, kuten myös esimerkiksi henkilön tai tämän läheisensä asemasta tai roolista esteellisyysperusteen muodostavassa yhteisössä.

Erilaiset esteellisydet riippuvat päättäjän roolista kunnassa

Esteellisyys hallintolain mukaan

Kunnan virkamiehen sekä luottamushenkilöiden esteellisyyteen sovelletaan hallintolain säännöksiä. Luottamushenkilöitä koskevat siten samat esteellisyyssäännökset kuin virkamiehiäkin, pois lukien kunnanvaltuutettujen päätöksenteko kunnanvaltuustossa, johon sovelletaan kuntalain merkittävästi suppeampia esteellisyyssäännöksiä. Näitä käsitellään tarkemmin alla.

Virkamies ja muu luottamushenkilö on esteellinen muun muassa seuraavissa hallintolain 28 §:n tarkoittamissa tilanteissa:

1. Asiassa, jossa hän tai hänen läheisensä on **asianosainen** (ns. osallisuusjäävi).
2. Asiassa, jossa **hänelle tai hänen läheiselleen on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa** (ns. intressijäävi).
3. Asiassa, josta on odotettavissa **erityistä hyötyä tai vahinkoa** sellaiselle **yhteisölle, johon henkilö on palvelussuhteessa (esim. työ- tai virkasuhde)** (ns. palvelussuhde- ja toimeksiantosuhdejäävi).
4. Asiassa, josta on odotettavissa **erityistä hyötyä tai vahinkoa** sellaiselle **yhteisölle, jossa hän on päättävässä asemassa** (esim. hallituksen tai vastaavan toimielimen jäsen taikka toimitusjohtaja tai vastaava asema, eli ns. yhteisöjäävi).

On myös huomattava, että hallintolaissa ei säädetä tyhjentävästi esteellisyysperusteista, vaan myös ”muu erityinen syy” voi tehdä virkamiehestä tai muusta luottamushenkilöstä kuin kunnanvaltuutetusta esteellisen käsittelemään asiaa. Korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytännön mukaan, hallintolain esteellisyyttä koskevan yleislausekkeen mukaisen erityisen, luottamusta virkamiehen puolueettomuuteen vaarantavan vaikutuksen tuli olla suunnilleen samanasteista kuin laissa erikseen määritellyissä esteellisyysperusteissa (KHO 20.10.2021/H3684).

Henkilön asema tuulivoimakaavasta mahdollisesti hyötyvässä yhteisössä vaikuttaa edellä esitetysti luottamushenkilön (pl. valtuutetut) ja virkamiehen esteellisyyteen. Kysymystä siitä, minkä toimielimen jäsenyys muodostaa hallintolain tarkoittaman esteellisyysperusteen, arvioidaan huomioimalla kyseisen yhteisön rooli käsillä olevassa hankkeessa sekä kyseisen yhteisön säännöt (esimerkiksi mitkä ovat yhteisön eri elinten roolit ja valtuudet). Esimerkiksi osakkuus tiekunnassa, jonka osakkaaksi tuulivoimayhtiö tulee hankkeen toteutuessa, tai kuuluminen sellaisen osuuskaupan edustajistoon, joka omistaa maata kaavoitettavalla alueella, eivät aiheuta hallintolain tarkoittamaa esteellisyyttä. Sen sijaan saman osuuskaupan hallintoneuvoston jäsen sekä sellaisen yhteismetsän, joka vuokraa maata tuulivoimayhtiölle, hoitokunnan jäsen olisi esteellinen hallintolain nojalla.

Esteellisyys kuntalain mukaan

Kunnanvaltuutettu on kuntalain 97 §:n nojalla esteellinen käsittelemään asiaa valtuuston kokouksessa vain, jos **asia koskee häntä tai hänen läheistään henkilökohtaisesti**. Jos tuulivoimaosayleiskaavaa voidaan käyttää suoraan tuulivoimalan rakentamisluvan perusteena, se on kiinteästi sidoksissa yksittäiseen tuulivoimahankkeeseen ja sen toteuttamiseen. Tällöin kaava-alueen maanomistaja ja tämän hallintolain mukainen läheinen katsotaan usein matalalla kynnyksellä esteelliseksi – etenkin, mikäli maanomistajan ja tuulivoimayhtiön välillä on voimassa vuokra- tai korvaussopimus.

Kuten yllä olevasta ilmenee, kunnanvaltuutettu on esteellinen huomattavasti harvemmin kuin muu luottamushenkilö (esim. lautakunnan tai kunnanhallituksen jäsen) sekä virkamies. Valtuutetun toimiessa muussa roolissa kuin kunnanvaltuutettuna, esimerkiksi lautakunnan tai kunnanhallituksen jäsenenä tai osallistuessaan valtuuston puheenjohtajana tällaisen toimielimen kokoukseen, koskevat häntä kussakin kokouksessa samat hallintolain mukaiset laajemmat esteellisyysperusteet kuin kyseisen toimielimen muitakin jäseniä. Tästä seuraa, että sama henkilö voi olla esteellinen osallistumaan esimerkiksi kunnanhallituksen kokouksessa asian käsittelyyn mutta ei esteellinen käsittelemään asiaa valtuutettuna kunnanvaltuuston kokouksessa.

Läheisen käsite

Kunnallisessa päätöksenteossa noudatetaan sekä hallintolain että kuntalain esteellisyysperusteiden määrittelyssä hallintolain 28 § 2 momentin **läheisen** määritelmää, jonka mukaan läheisellä tarkoitetaan päättäjään nähden seuraavia henkilöitä:

- 1) puolisoa
- 2) lasta
- 3) lapsenlasta
- 4) sisarusta
- 5) vanhempaa
- 6) isovanhempaa
- 7) muuten erityisen läheistä henkilöä
- 8) lapsen, lapsenlapsen, sisaruksen, vanhemman, isovanhemman tai muuten erityisen läheisen henkilön puolisoa
- 9) vanhemman sisarusta
- 10) vanhemman sisarusten puolisoja
- 11) sisarusten lapsia
- 12) entistä puolisoa
- 13) puolison lasta
- 14) puolison lapsenlasta
- 15) puolison sisarusta
- 16) puolison vanhempaa
- 17) puolison isovanhempaa
- 18) puolison lapsen, lapsenlapsen, sisaruksen, vanhemman tai isovanhemman puolisoa
- 19) virkamiehen puolison sisarusten lapsia
- 20) kaikkia yllä olevia vastaavaa puolisukulaista

Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä. Lisäksi läheisenä pidetään myös vastaavaa puoliskulaista. Esteellisyyden arvioinnin kannalta merkitystä ei ole sillä, miten läheisiä kyseiset sukulaiset keskenään ovat, tai sillä, tiesikö päättäjä yllä luetellun sukulaisen omaavan sellaista asemaa tai omistavan sellaista omaisuutta, että se muodostaa esteellisyyssperusteen. Päättäjän on siitä syystä perusteltua ottaa selvää yllä mainittujen sukulaisensa sellaisista suhteista, jotka voivat johtaa päättäjän esteellisyyteen.

Läheisen määritelmä on tyhjentävä, joten muu kuin yllä lueteltu sukulaisuus ei synnytä esteellisyyssperustetta. Esimerkiksi serkukset eivät kuulu esteellisyyssääntelyn tarkoittamaan läheisten piiriin.

Kuka päättää esteellisyydestä?

Lähtökohtaisesti jokainen **päättäjä vastaa itse** siitä, että ei osallistu esteellisenä päätöksentekoon tai asian käsittelyyn. Toimielimen puheenjohtajan ja esittelevän virkamiehen on kuitenkin syytä selvittää kokouksen osanottajille esteellisyyssperusteet (esimerkiksi tämän muistion avulla) ja tarvittaessa saattaa asia toimielimen käsiteltäväksi. Myös mikäli päättäjän esteellisyydestä herää epäily, tulee toimielimen (esimerkiksi puheenjohtajan johdolla) pyytää mahdollisesti esteellistä päättäjää esittämään selvityksen seikoista, joilla voi olla merkitystä hänen esteellisyytensä arvioinnissa. **Mikäli esteellisyydestä syntyy erilaisia käsityksiä, päättää siitä kyseinen toimielin.**

Mikäli toimielin virheellisesti päättää luottamushenkilön tai virkamiehen olevan esteellinen, voidaan tämä katsoa päätöstä rasittavaksi menettelyvirheeksi (ks. esim. KHO 2021:163). Vastaavaa menettelyvirhettä ei katsota syntyneen, mikäli luottamushenkilö tai virkamies itse jättäytyy päätöksenteosta pois esteellisyyteen vedoten, vaikka ei olisi ollut juridisesti esteellinen (ns. varmuuden vuoksi jääväminen). Näin ollen luottamushenkilöiden ja virkamiesten kannattaa epäselvissä tilanteissa ilmoittaa itsensä esteellisiksi, mutta päätöksentekovelvoitteen ei tulisi noudattaa samaa varovaisuusperiaatetta liian laajasti tehdessään jäsentensä esteellisyyttä koskevia päätöksiä.

Kokouskäytännöistä

Esteellinen henkilö **ei saa osallistua sellaisen asian käsittelyyn tai päätöksentekoon**, jossa hän on esteellinen. Henkilön tulee siten poistua kokouksesta koko kyseisen asiakohdan käsittelyn ajaksi (ml. asiaa koskeva keskusteluosuus).

Esteellistä henkilöä ei voi kuitenkaan estää olemasta läsnä kunnanvaltuuston kokouksissa, jotka lähtökohtaisesti ovat julkisia. Esteellisen päättäjän tai virkamiehen on kuitenkin osallistuessaan valtuuston kokoukseen ilmoitettava esteellisyydestään ennen kyseisen asian käsittelyn alkamista ja lähtökohtaisesti poistuttava paikaltaan joko yleisölle varatuille paikoille tai istuntosalin ulkopuolelle. Tärkeää on, että kokouksen muille osallistujille on selvää, minkä asioiden käsittelyn aikana esteellinen päättäjä osallistuu kokoukseen yleisön roolissa ja minä aikana hän osallistuu päättäjän tai virkamiehen roolissa. Tämä tarkoittaa käytännössä muun muassa sitä, että esteellisen henkilön on lähtökohtaisesti istuttava eri paikassa niiden asioiden käsittelyn aikana, joiden osalta hän on esteellinen.

Korvaavan päätöksentekijän nimeäminen

Mikäli **virkamies** on esteellinen ja hän vastaa itse asian käsittelystä, esteellisen virkamiehen tilalle on viipymättä määrättävä esteetön virkamies. Virkamies saa kuitenkin käsitellä kiireellisen asian, jonka ratkaisuun esteellisyys ei voi vaikuttaa.

Mikäli monijäsenisen toimielimen jäsenistä ovat esteellisiä niin monta henkilöä, että toimielin ei ole päätösvaltainen, noudatetaan seuraavia periaatteita:

Kunnan monijäseniset toimielimet, kuten **lautakunnat** ja **kaupunginhallitus** ovat toimivaltaisia, kun yli 50 % jäsenistä on läsnä. Toimielinten jäsenille valitaan henkilökohtaiset varajäsenet. Jos kunnanhallituksen jäsenet ja varajäsenet ovat esteellisiä eikä kunnanhallitusta saada tästä syystä päätösvaltaiseksi, kunnanvaltuuston tulee asettaa tilapäinen valiokunta, joka hoitaa niitä asioita, joita esteellisyys koskee. Valiokunnan jäsenen tulee täyttää kunnanhallituksen jäsenten vaalikelpoisuuden edellytykset. Muiden toimielinten (kuten lautakuntien) varavaltuutettujen kutsumisesta ja esteellisyydestä määrätään kunkin kunnan hallintosäännössä erikseen.

Kunnanvaltuusto on päätösvaltainen kun 2/3 valtuutetuista on läsnä. Myös kunnanvaltuutetuille on valittu varavaltuutettuja, joita lähtökohtaisesti on sama määrä kuin valtuutettuja. Kunnan hallintosäännössä määrätään varavaltuutettujen kutsumisesta varsinaisten valtuutettujen tilalle. Jos valtuustoa ei saada päätösvaltaiseksi valtuutettujen ja varavaltuutettujen esteellisyyden vuoksi, valtuuston puheenjohtajan tulee esittää kunnan keskusvaalilautakunnalle pyyntö määrätä uusia varavaltuutettuja osallistumaan valtuuston kokoukseen niissä asioissa, joissa valtuutetut ja varavaltuutetut ovat esteellisiä. Keskusvaalilautakunta määrää nämä varavaltuutetut vaalilain mukaisesti kuntavaaleissa valitsematta jääneiden ehdokkaiden kesken.

3. Yksinkertaistettu taulukko esteellisyyksistä

Taulukon tiedon perustuvat yksinkertaistettuna alle koottuihin oikeustapauksiin.

<i>TILANNE</i>	<i>VALTUUSTON JÄSEN VALTUUSTON KOKOUKSESSA</i>	<i>MUU LUOTTAMUSHENKILÖ TAI VIRKAMIES</i>
Päättäjä omistaa maata tuulivoimakaava-alueella	ESTEELLINEN	ESTEELLINEN
Päättäjän läheinen omistaa maata tuulivoimakaava-alueella	ESTEELLINEN	ESTEELLINEN
Päättäjä tai sen läheinen omistaa maata tuulivoimakaava-alueen ulkopuolella	EI	EI
<u>Osuuskauppa omistaa maata kaava-alueella, toimiminen:</u>		

Osuuskaupan hallituksen jäsenenä	EI	ESTEELLINEN
Osuuskaupan hallintoneuvoston jäsenenä	EI	ESTEELLINEN
Osuuskaupan edustajiston jäsenenä	EI	EI
Osuuskaupan työntekijänä	EI	ESTEELLINEN
<u>Sähköverkkoyhtiön:</u>		
Hallituksen jäsenenä tai toimitusjohtajana toimiminen	EI	ESTEELLINEN
Työntekijänä toimiminen	EI	ESTEELLINEN
<u>Satamayhtiön tai operaattorin (merituulivoima):</u>		
Hallituksen jäsenenä tai toimitusjohtajana toimiminen	EI	ESTEELLINEN
Työntekijänä toimiminen	EI	ESTEELLINEN
<u>Yhteismetsä omistaa maata tuulivoima-alueella:</u>		
Hoitokunnan jäsenenä toimiminen	EI	ESTEELLINEN
<u>Tiekunta, jonka osakkaaksi tuulivoimayhtiö tulee:</u>		
Tiekunnan osakkaana toimiminen	EI	EI

4. Oikeustapauksia esteellisyydestä

Alla on lueteltu keskeisiä tapauksia tuulivoimayleiskaavoituksen esteellisyyssarviointiin liittyen sekä joitain keskeisimpiä tapauksia esteellisyyteen liittyen yleisemminkin. Korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytäntö ohjaa muiden alemmanasteisten hallinto-oikeuksien laintulkintaa. Alemmanasteisten tuomioistuinten oikeuskäytäntöön on siten suhtauduttava varauksella. Alla olevat tapaukset on kuitenkin valittu sen perusteella, että ne koskevat esimerkinomaisia tilanteita nimenomaan tuulivoimakaavoituksen osalta.

Oikeustapauksia muun luottamushenkilön tai virkamiehen esteellisyydestä (hallintolaki):

Esteellisyys on ollut käsillä:

Korkein hallinto-oikeus 2021:69

X, joka oli kaupungin kokonaan omistaman energiayhtiön hallituksen jäsen, oli osallistunut kaava-asian valmisteluun kaupunginhallituksen kokouksissa vuosina

2015–2017. Näissä kokouksissa oli käsitelty joko välittömästi kysymyksessä olevaa osayleiskaavaa tai tuulivoimaloita käsittävien yleiskaavojen valmistelun yleisiä periaatteita. Kysymyksessä oleva energiayhtiö oli vanhan kuntalain 52 §:n 4 momentissa (519/2007) tarkoitettu kaupunkikonserniin kuuluva yhtiö. Asiassa tuli siten arvioitavaksi, oliko kaupungin ja energiayhtiön välillä ollut eturistiriitaa, tai oliko asian tasapuolisen käsittelyn turvaaminen tässä tapauksessa muuten edellyttänyt, ettei X osallistu asian käsittelyyn kaupunginhallituksen kokouksissa.

Sähkömarkkinalain mukaisesta sähköverkkoliiketoiminnasta vastasi edellä mainitun energiayhtiön tytäryhtiö. Asiassa oli kiistatonta, että kyseinen tytäryhtiö tuli saamaan osayleiskaavan mahdollistaman tuulivoimahankkeen toteutumisesta taloudellista hyötyä sen johdosta, että tuulivoimapuisto tultaisiin liittämään tytäryhtiön sähköverkkoon. Kysymys oli sinänsä sähköverkkoyhtiön tavanomaisesta ja sähkömarkkinalailla säännellystä liiketoiminnasta, mutta tällä ei ollut asiassa ratkaisevaa merkitystä arvioitaessa tytäryhtiön tuulivoimahankkeen toteutumisesta saaman hyödyn merkittävyyttä. Kun otettiin huomioon tuulivoimahankkeen koko ja asiassa saatu selvitys, voitiin sen sijaan perustellusti arvioida, että toteutuessaan tuulivoimahankkeella olisi vähäistä suurempi ja pitkäkestoinen taloudellinen merkitys tytäryhtiölle. Emoyhtiöllä oli mahdollista hyötyä taloudellisesti tytäryhtiönsä tuulivoimahankkeen toteutumisesta saamasta taloudellisesta hyödystä.

Arvioitaessa sitä, vaarantuiko käsittelyn tasapuolisuus kaava-asiassa esteellisyyden synnyttävällä tavalla, huomiota oli kiinnitettävä muun ohella kaavaratkaisusta eri tahoille odotettavissa olevaan taloudelliseen hyötyyn. Tämän vuoksi ja kun otettiin huomioon edellä mainittu energiayhtiölle kaavaratkaisun toteutumisesta odotettavissa ollut taloudellinen hyöty, asian tasapuolisen käsittelyn voitiin tässä tapauksessa katsoa edellyttäneen, ettei energiayhtiön hallituksen jäsen osallistunut kaava-asian käsittelyyn kaupunginhallituksessa. X oli tämän vuoksi ollut vanhan kuntalain (365/1995) 52 §:n 4 momentissa (519/2007) tarkoitetulla tavalla esteellinen osallistumaan kaava-asian käsittelyyn kaupunginhallituksessa.

[Huom.] Nykyisen kuntalain (410/2015) nojalla esteellisyyden aiheuttaa aina (ilman tarvetta yllä kuvatulle intressipunninnalle) kuntakonserniin kuuluvassa yhteisössä tai säätiössä olevat hallituksen, hallintoneuvoston tai niihin rinnastettavan toimielimen jäsenet sekä toimitusjohtaja tai sitä vastaavassa asemassa olevat henkilöt, jotka toimivat yhteisössä, säätiössä, valtion liikelaitoksessa tai laitoksessa, joka on asianosainen tai jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa.]

Korkein hallinto-oikeus 2018:24

Kyse oli lisämäärärahan myöntämisestä kunnan sivistyslautakunnalle opetusryhmän perustamista varten P Oy:n tytäryhtiön omistamiin tiloihin. Sopimuksen mukaan kunta maksoi P Oy:lle koulutilojen vuokrana noin 11 800 euroa toiminta-ajalta. Valtuutettu, kunnanhallituksen 1. varapuheenjohtaja A, joka oli myös P Oy:n toimitusjohtaja, oli osallistunut päätöksentekoon kunnanhallituksessa kunnanhallituksen päättäessä esittää valtuustolle, että valtuusto päättäisi lisämäärärahan myöntämisestä

sivistyslautakunnalle. Hän oli osallistunut asian käsittelyyn myös valtuustossa. Ratkaisusta oli katsottava olleen odotettavissa erityistä hyötyä P Oy:lle hallintolain 28 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetulla tavalla. A oli tämän vuoksi P Oy:n toimitusjohtajana ollut mainitun lainkohdan perusteella esteellinen osallistumaan asian käsittelyyn kunnanhallituksessa. Kunnanhallituksen päätös oli A:n esteellisyyden vuoksi syntynyt virheellisessä järjestyksessä.

Korkein hallinto-oikeus 3890/2017

Kunnanhallituksen puheenjohtaja ja kunnanvaltuuston jäsen G omisti kaava-alueella maata, jonka hän oli vuokrannut tuulivoimayhtiölle. Osayleiskaavassa G:n omistamalle maa-alueelle oli osoitettu yksi tuulivoimalan sijoituspaikka ja toinen maa-alue oli sen nykyistä käyttöä vastaavasti osoitettu maa-ainesten ottoalueeksi. G oli ollut läsnä ja osallistunut päätöksentekoon kunnanhallituksen kokouksessa, jossa merkittiin tiedoksi tuulivoimapuistohankkeen vaihe, tiedotettiin osallisille yleiskaavan vireille tulosta sekä asetettiin julkisesti nähtäville kaavahankkeen osallistumis- ja arviointisuunnitelma.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että vaikka osallistumis- ja arviointisuunnitelma laaditaan kaavasuunnittelun alkuvaiheessa, jolloin yksityiskohtaisia maankäyttöratkaisuja ei lähtökohtaisesti ole vielä tehty, sen hyväksyminen on kuitenkin osa kaava-asian käsittelyä. Kaavoituksen erityispiirteiden vuoksi esteellisyyden vaikutus ulottuu lähtökohtaisesti koko kaavaratkaisuun. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta ilmenevän suunnittelualueen maanomistajille on ollut odotettavissa mahdollisia taloudellisia hyötyjä tai vastaavasti rakentamisrajoituksia voimaloiden rakentamisesta johtuen. G:n maanomistus yleiskaava-alueella ja hänen solmimansa tuulivoima-aluetta koskeva vuokrasopimus huomioon ottaen G:lle on ollut odotettavissa kaavahankkeesta erityistä hyötyä. G ei siten esteellisenä ole voinut ottaa osaa mihinkään puheena olevan kaava-asian käsittelyvaiheeseen. Kunnanvaltuuston päätös osayleiskaavan hyväksymisestä oli syntynyt virheellisessä järjestyksessä. Yksinomaan sillä perusteella, että G ei ollut myöhemmässä vaiheessa osallistunut kaavaa koskevaan päätöksentekoon, asiaa ei ole syytä arvioida toisin.

Korkein hallinto-oikeus 2016:190

Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan Metsähallitukselle oli odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa valmisteltavana olleen kaavahankkeen johdosta. Asiassa oli ratkaistava, oliko X ollut työsuhteensa johdosta esteellinen osallistumaan kaavahankkeen käsittelyyn kaupunginhallituksessa. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että palvelussuhdejääviä koskevaa hallintolain 28.1 §:n 4 kohtaa ei voida tulkita niin, että palvelussuhde valtioon tai valtion liikelaitokseen ei lähtökohtaisesti voisi muodostaa esteellisyyttä silloin, kun kysymys on valtion tai valtion liikelaitoksen palveluksessa olevan henkilön osallistumisesta hallintoasian käsittelyyn kunnan luottamushenkilönä. Laatumaa-tulosalue ja Metsätalous-tulosalue olivat kuuluneet samaan Metsähallituksen liiketoiminta-alueeseen. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että

tässä tilanteessa tulosalueiden erillisyydelle ei voitu antaa ratkaisevaa merkitystä arvioitaessa X:n esteellisyyttä. palvelussuhteen perusteella syntyvä esteellisyys ei edellyttänyt, että X olisi saanut asiassa itselleen hyötyä, tai että hänen osallistumisensa asian käsittelyyn olisi vaikuttanut asiassa tehtävään ratkaisuun. Esteellisyyden arvioinnin kannalta ei myöskään ollut merkitystä sillä, oliko X itse kokenut olevansa asiassa esteellinen tai mikä hänen asemansa oli Metsähallituksen liiketoiminta-alueen organisaatiossa. Korkein hallinto-oikeus katsoi näin ollen, että kaupunginvaltuuston päätös oli syntynyt X:n esteellisyyden vuoksi virheellisessä järjestyksessä.

Korkein hallinto-oikeus 2807/2016

Päätöksentekoon osallistuneet ympäristölautakunnan jäsen ja kunnanhallituksen jäsen omistivat maata tuulivoimahankkeen siipipeittoalueelta. Kyseiset henkilöt olivat osallistuneet tuulivoimaloiden rakentamisen mahdollistavan kaava-asian valmisteluun tilanteessa, jossa he olivat maanomistuksensa vuoksi todennäköisesti saamassa tuulivoimayhtiöltä korvausta, jonka määrä jää yksityisten välillä sovittavaksi. Korkein hallinto-oikeus katsoi näiden henkilöiden puolueettomuutensa vaarantuneen hallintolain 28 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

Korkein hallinto-oikeus 3569/2016

Kunnanhallituksen jäsenen E:n sisar omisti maata kaava-alueella, ja E oli muun muassa osallistunut päätöksentekoon kunnanhallituksen kokouksessa, jossa oli päätetty laittaa vireille osayleiskaavan muutosta koskeva asia sekä hyväksyä ja laittaa nähtäville osallistumis- ja arviointisuunnitelma. Korkein hallinto-oikeus totesi, että kunnanhallituksen jäsen E:n hallintolaissa tarkoitetulle läheiselle on ollut odotettavissa erityistä tai vahinkoa asian ratkaisusta. E ei siten ole esteellisenä voinut ottaa osaa mihinkään puheena olevan kaava-asian käsittelyvaiheeseen. Koska E oli osallistunut esteellisenä em. kunnanhallituksen kokoukseen, myös samassa kaavoitusmenettelykokonaisuudessa kunnanvaltuuston päätös osayleiskaavan hyväksymisestä on syntynyt virheellisessä järjestyksessä hallintolain 28 §:n vastaisesti.

Korkein hallinto-oikeus 2013:55

Apulaiskaupunginjohtaja A oli kaupunginhallituksessa ensin esittänyt hankkeen tarjoamista suoraan X Oy:lle, jonka aloitteesta kaavahanke on lähtenyt liikkeelle. Hanketta oli myöhemmin tarjottu myös muille rakennusliikkeille, mutta X Oy oli valittu toteuttamaan hanketta, ja A oli osallistunut tähän valintaan. Apulaiskaupunginjohtaja A:n puoliso oli siirtynyt kaava-alueen rakentamisesta vastaavan X Oy:n palvelukseen myyntineuvottelijaksi kaava-asian vireillä ollessa, ja hänen toimenkuvaansa oli tullut kuulumaan muun ohella kysymyksessä olevalla asemakaavalla toteutettavien asuntojen myyminen. Apulaiskaupunginjohtaja ei ollut kuitenkaan tämän jälkeen jäävänyt itseään, vaan oli edelleen esitellyt asiaa kaupunginhallituksessa. Kun otettiin huomioon kysymyksessä olevan asemakaavan keskeinen sijainti ja kaupunkirakenteellinen merkitys R:n kaupungissa, kaupungin olosuhteissa

poikkeuksellisen suuri ja vain yhden yhtiön toteutettavaksi tuleva rakennusoikeus, A:n keskeinen rooli hankkeen toteuttamisyhtiön valintamenettelyssä ja hankkeen maankäytön suunnittelussa sekä A:n puolison siirtyminen tässä tilanteessa kysymyksessä olevan valintamenettelyn voittaneen yhtiön palvelukseen myyntineuvottelijaksi kesken kaavan laatimisen, luottamus apulaiskaupunginjohtaja A:n puolueettomuuteen oli tilannetta kokonaisuutena arvioiden vaarantunut hallintolain 28 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitetulla tavalla. A oli siten ollut esteellinen esittelemään asiaa muun muassa kaupunginhallituksessa, ja valtuuston päätös kaavan hyväksymisestä oli syntynyt kuntalain 90 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla virheellisessä järjestyksessä

Korkein hallinto-oikeus 2017:196

Kunnan tekninen johtaja ja hänen poikansa olivat kaavaluonnoksesta esittämissään kirjallisissa mielipiteissä vastustaneet hanketta. Kunnan tekninen johtaja oli perusteluinaan vedonnut hallitsemalleen, lastensa omistamalle kiinteistölle aiheutuvaan arvon alenemiseen. Kunnan hallinto on järjestetty siten, että teknisen toimen toimialalle kuului tehtäviä, joita koskevia kysymyksiä liittyy keskeisesti kaavan sisältöön. Teknisenä johtajana viranhaltija oli edustanut kaavoituksen sisältöä koskevaa asiantuntemusta. Turun hallinto-oikeus katsoi, että tässä tilanteessa luottamuksen kunnan teknisen johtajan puolueettomuuteen oli katsottava vaarantuneen sellaisesta muusta erityisestä syystä, jota hallintolain asianomaisessa säännöksessä tarkoitetaan. Kunnan tekninen johtaja oli ollut virkamiehenä esteellinen asiassa.

Kunnan tekninen johtaja oli kunnanvaltuuston kokouksen pöytäkirjan kansilehdelle kohtaan "Muut saapuvilla olleet" tehdyn merkinnän mukaan ollut paikalla valtuuston kokouksessa, jossa oli päätetty, että tuulivoimapuiston oikeusvaikutteisen osayleiskaavan laadintaa ei jatketa. Kunnan valtuustosalin järjestelyt olivat sikäli puutteelliset, että yleisölle tarkoitettuja paikkoja ja niiden toimialajohtajien paikkoja, jotka olivat kokouksessa läsnä virkansa puolesta, ei ollut erotettu toisistaan. Tästä syystä teknisellä johtajalla ei ollut ollut mahdollisuutta asettua paikalle, joka olisi ollut selkeästi osoitettu vain yleisölle. Hän oli istunut paikalla, joka oli tarkoitettu myös yleisölle. Hän ei ollut millään tavoin osallistunut asian käsittelyyn valtuuston kokouksessa.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, ettei teknisen johtajan voitu katsoa olleen valtuuston julkisessa kokouksessa läsnä hallintolain 27 §:n 1 momentissa kielletyllä tavalla, vaan hänen oli katsottava olleen seuraamassa asian käsittelyä valtuustossa yleisöön kuuluvana, vaikka tekninen johtaja oli valtuuston kokouksesta laaditun pöytäkirjan kansilehdelle tehdyn merkinnän mukaan merkitty saapuvilla olevaksi. Hallinto-oikeuden päätös, jolla valtuuston päätös oli kumottu virheellisessä järjestyksessä syntyneenä, kumottiin ja valtuuston päätöksestä hallinto-oikeudelle tehty valitus hylättiin.

Korkein hallinto-oikeus 2012:125

Kaupunginjohtaja, joka oli esteellinen osallistumaan takausasian käsittelyyn kaupunginvaltuustossa, ei ollut asian käsittelyn ajaksi poistunut paikaltaan yleisölle varattuun tilaan, vaan jäänyt istumaan valtuustosalin kaupungin virkamiehille varatulle paikalle. Kaupunginvaltuuston päätös oli lainvastainen.

Korkein hallinto-oikeus 2009:89

Kunnanhallitus oli 2.4.2007 päättänyt myydä golfyhtiölle noin 69 hehtaarin suuruisen maa-alueen. Yhtiö oli hallinnut maa-aluetta vuokrasopimuksen perusteella yli 20 vuoden ajan. Golfyhtiön osakkeista sekä kunnanhallituksen puheenjohtaja että kunnanjohtaja olivat omistaneet yhden. Kummankaan omistus yhtiössä ei osakkeiden kokonaismäärä huomioon ottaen ollut merkittävä. Yhtiön tulevan toiminnan ja sen kehittämisen sekä yhtiön toiminnan rahoituksesta tehtävien ratkaisujen kannalta golfkenttänä käytetyn maan ostamisella oli huomattava merkitys. Näissä olosuhteissa tällä yksittäisellä oikeustoimella oli ollut yhtiön toimiala ja koko huomioon ottaen sellaisia vaikutuksia, että kaupasta oli odotettavissa kunnanhallituksen puheenjohtajalle ja kunnanjohtajalle erityistä hyötyä tai vahinkoa siitäkin huolimatta, että heidän osuutensa yhtiössä oli vähäinen.

Korkein hallinto-oikeus 1145/2008

Osakeyhtiö oli tarvitsemansa lisärahoituksen kattamiseksi pyytänyt kaupungilta takausta, sijoitusta tai pääomailainaa. Yhtiön hallitukseen olivat tuolloin kuuluneet kaupunginjohtaja X ja kaupunginhallituksen jäsen Y. He osallistuivat rahoitusasian valmisteluun kaupunginhallituksessa vasta sen jälkeen kun heidän hallitusjäsenyytensä yhtiössä oli päättynyt. He eivät enää olleet esteellisiä osallistumaan asian valmisteluun yhteisöjääviä koskevan hallintolain 28 §:n 1 momentin 5 kohdan perusteella. Heidän aikaisempi jäsenyytensä yhtiön hallituksessa oli kuitenkin sellainen erityinen syy, jonka johdosta luottamus heidän puolueettomuutensa oli vaarantunut hallintolain 28 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitetulla tavalla. Kuntalain 52 §:n 2 momentin perusteella he olivat esteellisiä osallistumaan asian valmisteluun kaupunginhallituksessa, ja valtuuston päätös myöntää yhtiölle pääomailainaa oli syntynyt kuntalain 90 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla virheellisessä järjestyksessä.

Vaasan hallinto-oikeus 13.4.2018 (nro 18/0141/3)

Yksi kunnanhallituksen jäsen sekä yksi kunnan teknisen lautakunnan jäsen omistavat maa-alueita osayleiskaava-alueella ja ovat vuokranneet maa-alueitaan hankkeen toteuttajalle. He ovat molemmat osallistuneet mm. kokouksiin, joissa käsiteltiin kaavaluonnoksen asettamista nähtäville sekä kaavaehdotusta koskevia muistutuksia. Molemmat henkilöt ovat ilmoittaneet esteellisyytensä asiassa vasta 21.3.2016. Hallinto-oikeus katsoi, että ks. henkilöillä on katsottava olleen odotettavissa erityistä hyötyä kaavasta, minkä johdosta he olivat esteellisiä.

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus 15.12.2016 (nro 16/0409/1)

Valtuutettu, kunnanhallituksen varapuheenjohtaja ja toimintaympäristölautakunnan puheenjohtaja on ollessaan tuulivoimapuistoalueen omistavan yhteismetsän hoitokunnan jäsen osallistunut toimintaympäristölautakunnan puheenjohtajana tuulivoimapuiston yleiskaavaa koskevan lautakunnan päättäessä tuulipuistohanketta koskevan yleiskaavoituksen käynnistämisestä. Lisäksi valtuutettu ja kunnanhallituksen puheenjohtaja on ollessaan saman yhteismetsän hoitokunnan varajäsen osallistunut tuulipuistohankkeen yleiskaavoituksen valmisteluun kunnanhallituksen puheenjohtajana, jolloin kunnanhallitus on antanut lausuntonsa tuulivoimapuistoa koskevasta ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta. Hallinto-oikeus totesi, että kaavoituksen erityispiirteiden vuoksi esteellisyys vaikutus ulottuu lähtökohtaisesti koko kaavaratkaisuun. Yhteismetsän osakaskuntaa edustavan yhteismetsän hoitokunnan jäsen ja varajäsen eivät siten olleet toimiessaan hoitokunnan jäsenenä ja varajäsenenä esteellisinä voineet tuolloin ottaa osaa mihinkään puheena olevan kaava-asian käsittelyvaiheeseen. Tämä on koskenut myös toimintaympäristölautakunnan kokousta ja kunnanhallituksen kokousta, joita on pidettävä osana kaava-asian valmistelua. Päätös yleiskaavan hyväksymisestä oli syntynyt virheellisessä järjestyksessä.

Turun hallinto-oikeus 29.12.2016 nro 16/0273/1

Kunnan infrapäällikkö tuli osayleiskaavaa koskevassa asiassa esteelliseksi hankittuaan omistukseensa kaava-alueelta kiinteistöjä. Kiinteistöjen hankkimisen jälkeen infrapäällikkö ei osallistunut kaava-asian valmisteluun, eikä kaavan valmistelupäätökset olleet syntyneet virheellisessä järjestyksessä. Hallinto-oikeus totesi kuitenkin, että infrapäällikkö oli esteellisenä osallistunut asian käsittelyyn tai ollut läsnä asiaa käsiteltäessä, kun kaavan hyväksymisestä on päätetty valtuuston kokouksessa. Infrapäällikkö on asian käsittelyn ajan istunut hiljaa valtuustosalissa yleisölle osoitetuilla paikoilla, mutta koska istumapaikasta ei objektiivisesti arvioiden ole ollut pääteltävissä, missä asemassa hän on ollut mihinkin kokouksessa käsiteltävään asiaan nähden, hallinto-oikeus katsoi, että vaikka infrapäällikkö ei ole osallistunut asian käsittelyyn valtuustossa, hän on kuitenkin ollut hallintolain tarkoittamalla tavalla esteellisenä läsnä valtuuston käsitellessä asiaa.

Esteellisyys ei ollut käsillä:

Korkein hallinto-oikeus 2295/2019

Kunnanhallituksen puheenjohtajaa ei ollut pidettävä hallintolain 28.1 §:n 3 tai 7 kohdan perusteella esteellisenä yksinomaan sillä perusteella, että puheenjohtajan osaksi omistama tila kaavaluonnosvaiheessa yhdeltä kulmaltaan vähäiseltä osin oli rajautunut kaava-alueeseen ja sijaitsi kaavan vaikutusalueella. Kyseinen tila ei ollut missään kaavoituksen vaiheessa sisältynyt osaksikaan suunnittelualueeseen tai kaava-alueeseen. Merkityksellistä esteellisyyden kannalta ei ollut myöskään se, että tuulivoimayhtiö olisi mahdollisesti voinut tulla tiekunnan osakkaaksi, mikä olisi saattanut vaikuttaa puheenjohtajan asemaan tiekunnan osakkaana.

Kunnanjohtaja Y on toiminut työurallaan A Oy:n toimialapäällikkönä ja työnjohtajana. Sama yritys on laatinut luontoselvityksen tuulivoimayhtiölle. Kunnanjohtajaa ei ollut pidettävä esteellisenä hallintolain 28.1 §:n 4 tai 7 kohdan perusteella, kun otettiin huomioon päättäneestä työsuhteesta kulunut aika (n. 12 vuotta) ja se, ettei ollut esitetty selvitystä siitä, että kunnanjohtajalla olisi vanhan työsuhteensa johdosta ollut erityisiä ystävyyssuhteita A Oy:n työntekijöihin, jotka olivat osallistuneet kysymyksessä olevan kaava-asian valmisteluun yhtiössä.

Korkein hallinto-oikeus 2298/2019

Kunnanhallituksen puheenjohtaja X:n osaksi omistama tila ei ollut missään kaavoituksen vaiheessa sisältynyt osaksikaan suunnittelualueeseen tai kaava-alueeseen. Kaavasta mahdollisesti aiheutuvat taloudelliset hyödyt tai vaihtoehtoisesti rakentamisrajoitukset kohdistuvat osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta ilmenevän suunnittelualueen ja myöhemmin kaavaluonnoksesta ja kaavaehdotuksesta ilmenevän kaava-alueen maanomistajille, eikä vastaavanlaisia hyötyjä tai rajoituksia ole yleensä odotettavissa kaava-alueen ulkopuolisille maanomistajille. X:n omistama tila sijaitsi niin etäällä lähimmistä osayleiskaavassa osoitetuista tuulivoimaloiden alueista, ettei X:lle tilan omistajana ollut odotettavissa myöskään niin sanottua siipipeittokorvausta aiheutuvasta haitasta tai kaavan selvityksiin nähden merkittäviä melu- tai muita vaikutuksia. X:ää ei ole pidettävä mainitun kiinteistön omistamisen vuoksi kaava-asiassa hallintolain 28 §:n 1 momentin 3 tai 7 kohdan perusteella esteellisenä. Myöskään sitä, että tuulivoimayhtiön mahdollinen tuleminen tiekunnan osakkaaksi voi vaikuttaa X:n asemaan saman tiekunnan osakkaana, ei ole pidettävä hallintolain 28 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuna erityisenä hyötynä tai haittana. X:ää ei ole pidettävä yksityistien tiekunnan osakkaana edellä mainittujen mahdollisten vaikutusten johdosta asiassa esteellisenä myöskään hallintolain 28 §:n 1 momentin 7 kohdan perusteella.

Vaasan hallinto-oikeus 30.8.2017 nro 17/0366/3

Tuulivoimahankkeiden X ja Y tuulivoima-alueiden kesken ei asiakirjojen mukaan ollut sellaista välitöntä yhteyttä, että kunnanhallituksen varapuheenjohtajan maanomistus X:n kaava-alueella olisi tehnyt hänet esteelliseksi osallistumaan Y:n kaavaa koskevaan päätöksentekoon.

Oikeustapauksia kunnanvaltuutetun esteellisyydestä (kuntalaki):

Esteellisyys oli käsillä:

Turun hallinto-oikeus 10.9.2015 (nro 15/0204/1)

Kunnanvaltuutetulla oli maanvuokrasopimus tuulivoimahankkeen omistavan yhtiön kanssa. Valtuutettu oli kunnanvaltuutettuna osallistunut kunnanvaltuuston päätöksentekoon päätettäessä tuulivoimayleiskaavan valmistelun jatkamisesta. Kun

kunnanvaltuusto oli hyväksynyt kaavaehdotuksen, valtuutettu oli ollut läsnä asian käsittelyn aikana ja poistunut päätöksenteon ajaksi. Kun otettiin huomioon kaavan oikeusvaikutus, valtuutetun tuulivoimayhtiön käyttötarpeisiin vuokraaman maa-alueen laajuus ja kaavan sisältö sekä se, että valtuutettu oli kaava-asiaa kunnanvaltuuston kokouksissa käsiteltäessä ollut toimeksiantosuhteessa tuulivoimayhtiöön, asia koski valtuutettua henkilökohtaisesti. Valtuutettu on esteellisenä ottanut osaa asian käsittelemiseen kunnanvaltuustossa. Päätös on näin ollen syntynyt virheellisessä järjestyksessä.

Esteellisyys ei ollut käsillä:

Korkein hallinto-oikeus 20.10.2021/H3684

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa oli asemakaavan muutosta koskevassa asiassa kysymys siitä, oliko apulaispormestari ollut esteellinen asemakaavan muutosta käsiteltäessä hallintolain ja kuntalain nojalla hänen läheisensä asianosaisuuden taikka hallintolain esteellisyyttä koskevan yleislausekkeen perusteella. Korkein hallinto-oikeus totesi, että ollakseen erityisen läheinen henkilö, henkilöllä tulisi yleensä olla vastaavanlainen sija kuin perheenjäsenellä tai muilla lähisukulaisilla. Hallintolain 28 §:n 1 momentin 7 kohdan esteellisyyttä koskevan yleislausekkeen mukaisen erityisen, luottamusta virkamiehen puolueettomuuteen vaarantavan vaikutuksen tuli olla suunnilleen samanasteista kuin laissa erikseen määritellyissä esteellisyysperusteissa.

Vaasan hallinto-oikeus 30.8.2017 nro 17/0366/3

Kunnanvaltuusto oli kokouksessaan 1.2.2016, ennen kuin valtuusto on päättänyt osayleiskaavan hyväksymisestä, todennut valtuutetun esteelliseksi osallistumaan kaavasta päättämiseen. Perusteena jäävämmiselle on ollut, että valtuutettu on antanut yhdessä eräiden muiden osallisten kanssa kaavaluonnosta vastustavan mielipiteen. Valtuutetun asunto sijaitsi lähes neljän kilometrin etäisyydellä osayleiskaava-alueesta. Pelkästään se seikka, että valtuutettu on vastustanut kaavaratkaisua vuorovaikutusmenettelyssä, ei vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan aiheuta kunnan luottamushenkilön esteellisyyttä. Myöskään sen seikan, että kaavan laatimisella olisi yleisesti vaikutusta maaomaisuuden arvoon, ei ole katsottu aiheuttavan esteellisyyttä. Valtuutettu ei kaavaluonnosta vastustavassa mielipiteessä tuonut esiin sellaisia seikkoja, joiden perusteella asian voitaisiin katsoa koskevan henkilökohtaisesti valtuutettua tai hänen hallintolain 28 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettulle läheistään. Valtuutettu ei siten ollut esteellinen osallistumaan kaavasta päättämiseen valtuustossa. Kunnanvaltuuston päätös oli syntynyt virheellisessä järjestyksessä, koska valtuutettu on jääväTTY virheellisin perustein.

LIITE**Säädöstekstit****Hallintolaki (434/2003, 29.12.2023 voimassa ollut teksti)****28 § Esteellisyyssperusteet**

Virkamies on esteellinen:

- 1) jos hän tai hänen läheisensä on asianosainen;
- 2) jos hän tai hänen läheisensä avustaa taikka edustaa asianosaista tai sitä, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;
- 3) jos asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa hänelle tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetulle läheiselleen;
- 4) jos hän on palvelussuhteessa tai käsiteltävään asiaan liittyvässä toimeksiantosuhteessa asianosaiseen tai siihen, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;
- 5) jos hän tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä on hallituksen, hallintoneuvoston tai niihin rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka toimitusjohtajana tai sitä vastaavassa asemassa sellaisessa yhteisössä, säätiössä, valtion liikelaitoksessa tai laitoksessa, joka on asianosainen tai jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;
- 6) jos hän tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä kuuluu viraston tai laitoksen johtokuntaan tai siihen rinnastettavaan toimielimeen ja kysymys on asiasta, joka liittyy tämän viraston tai laitoksen ohjaukseen tai valvontaan; tai
- 7) jos luottamus hänen puolueettomuuteensa muusta erityisestä syystä vaarantuu.

Läheisellä tarkoitetaan 1 momentissa:

- 1) virkamiehen puolisoa ja virkamiehen lasta, lapsenlasta, sisarusta, vanhempaa, isovanhempaa ja virkamiehelle muuten erityisen läheistä henkilöä samoin kuin tällaisen henkilön puolisoa;
- 2) virkamiehen vanhempien sisarusta sekä hänen puolisoaan, virkamiehen sisarusten lapsia ja virkamiehen entistä puolisoa; sekä
- 3) virkamiehen puolison lasta, lapsenlasta, sisarusta, vanhempaa ja isovanhempaa samoin kuin tällaisen henkilön puolisoa sekä virkamiehen puolison sisarusten lapsia.

Läheisenä pidetään myös vastaavaa puolisuokulaista. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä.

27 § Esteellisyys

Virkamies ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä sitä käsiteltäessä, jos hän on esteellinen.

Mitä virkamiehen esteellisyydestä säädetään, koskee myös monijäsenisen toimielimen jäsentä ja muuta asian käsittelyyn osallistuvaa sekä tarkastuksen suorittavaa tarkastajaa.

29 § Esteellisyyden ratkaiseminen

Virkamiehen esteellisyyttä koskeva kysymys on ratkaistava viipymättä.

Virkamies ratkaisee itse kysymyksen esteellisyydestään. Monijäsenisen toimielimen jäsenen ja esittelijän esteellisyydestä päättää kuitenkin toimielin. Monijäseninen toimielin päättää myös muun läsnäoloon oikeutetun esteellisyydestä. Jäsen tai esittelijä saa osallistua esteellisyyttään koskevan asian käsittelyyn vain, jos toimielin ei olisi ilman häntä päätösvaltainen eikä hänen tilalleen ole ilman huomattavaa viivytystä saatavissa esteetöntä henkilöä.

Esteellisyyttä koskevaan päätökseen ei saa hakea erikseen oikaisua eikä muutosta valittamalla.

30 § Asian käsittelyn jatkaminen

Esteellisen virkamiehen tilalle on viipymättä määrättävä esteetön virkamies. Virkamies saa kuitenkin käsitellä kiireellisen asian, jonka ratkaisuun esteellisyys ei voi vaikuttaa.

Kuntalaki (410/2015, 29.12.2023 voimassa ollut teksti)

97 § Esteellisyys

Valtuutettu on valtuustossa esteellinen käsittelemään asiaa, joka koskee henkilökohtaisesti häntä taikka hänen hallintolain 28 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua läheistään. Jos valtuutettu ottaa osaa asian käsittelyyn muussa toimielimessä, häneen sovelletaan, mitä kyseisen toimielimen jäsenen esteellisyydestä säädetään.

Muun luottamushenkilön, tilintarkastajan sekä kunnan viranhaltijan ja työntekijän esteellisyydestä säädetään hallintolain 27–30 §:ssä.

Hallintolain 28 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu palvelussuhde kuntaan ei kuitenkaan tee luottamushenkilöä, viranhaltijaa eikä työntekijää esteelliseksi asiassa, jossa kunta on asianosainen. Jos luottamushenkilö on palvelussuhteensa perusteella esitelty tai muuten vastaavalla tavalla käsitelty asiaa, hän on kuitenkin esteellinen.

Hallintolain 28 §:n 1 momentin 5 kohtaa ei sovelleta kunnan luottamushenkilöön, viranhaltijaan tai työntekijään, vaikka tämä olisi mainitussa lainkohdassa tarkoitettussa asemassa kunnallisessa liikelaitoksessa tai kuntayhtymässä. Henkilö on kuitenkin esteellinen, jos kunnan edut ovat ristiriidassa liikelaitoksen tai kuntayhtymän etujen kanssa taikka asian tasapuolinen käsittely

edellyttää, ettei henkilö osallistu asian käsittelyyn. Myöskään hallintolain 28 §:n 1 momentin 6 kohtaa ei sovelleta kunnassa.

Esteellisen henkilön on ilmoitettava esteellisyydestään. Henkilön on lisäksi toimitelimen pyynnöstä esitettävä selvitys seikoista, joilla voi olla merkitystä hänen esteellisyytensä arvioinnissa.

35 § Tilapäinen valiokunta

Jos kunnanhallituksen jäsenet ja varajäsenet ovat esteellisiä hoitamaan kunnanhallitukselle 38 tai 39 §:n mukaan kuuluvia tehtäviä eikä kunnanhallitusta saada tästä syystä päätösvaltaiseksi, valtuuston tulee asettaa tilapäinen valiokunta, joka hoitaa niitä kunnanhallituksessa käsiteltäviä asioita, joita kunnanhallituksen jäsenten ja varajäsenten esteellisyys koskee. Tätä tehtävää varten asetetun valiokunnan jäsenten vaalikelpoisuuteen sovelletaan, mitä kunnanhallituksen jäsenten vaalikelpoisuudesta säädetään. Tilapäiseen valiokuntaan sovelletaan muuten, mitä kunnanhallituksesta säädetään. Tilapäisen valiokunnan toimikausi päättyy, kun sen asettamisen aiheuttaneiden asioiden käsittely kunnassa on päättynyt.

103 § Päätösvaltaisuus

Valtuusto on päätösvaltainen, kun vähintään kaksi kolmasosaa valtuutetuista on läsnä.

Muu toimielin kuin valtuusto on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet jäsenistä on läsnä.

17 § Varavaltuutetut

Jos valtuustoa ei saada päätösvaltaiseksi valtuutettujen ja varavaltuutettujen esteellisyyden vuoksi, kunnan keskusvaalilautakunnan on vaalilain 93 §:n 2 momenttia noudattaen valtuuston puheenjohtajan pyynnöstä määrättävä tämän pykälän 1 momentin mukaisesti uusia varavaltuutettuja. Näin määrätyt varavaltuutetut osallistuvat valtuuston kokoukseen niissä asioissa, joissa valtuutetut ja varavaltuutetut ovat esteellisiä.